

Když jde dítě k zápisu, škola už je na dohled

Autor: Jiřina Nováková |

Co by dítě mělo umět a znát k završení úspěšného startu do první třídy? Zápis je předběžný krok k začínající nové etapě života dítěte. Když se ze školkového dítěte stane školák, změní se život jemu, ale i celé rodině.

Škola se vyznačuje nekompromisním přístupem k práci a činnostem, kdy varianta volby chci nebo nechci se zapojit již nemá své místo. Školní vzdělávání je jistým zdrojem podnětného a hlouběji rozšířeného tvůrčího poznání, systematické práce a soustředění, na něž si dítě musí postupně zvykat. A jelikož ono příslovečné, že štěstí přeje připraveným, bude v určitém rozsahu platit i pro rodiče předškoláka, kteří by měli v součinnosti s mateřskou školou postupně své dítě připravovat na vstup do školy.

Konzultacemi pedagoga s rodičem dítěte, jak se dítě zapojuje do činností, jaké jsou jeho schopnosti a dovednosti, na co se zaměřit v oblasti socializace a komunikace dítěte, co je potřeba ještě procvičit, bude přínosem pro přípravu na vstup do školy i k zápisu do první třídy.

Obratnost je důležitá

Pohyb je pro děti přirozenou a příjemnou činností. Dítě běhá, skáče, někdy se až divíme, kde bere tolik energie. V dnešní době mají ale děti pohybu málo. Dítě by mělo být přiměřeně obratné a zdatné, aby bylo ve skupině dětí a svými vrstevníky přijato. Méně obratné děti to mívají ve skupině těžší. Taková je realita, tak se děti k sobě dovedou chovat. Námětů na rozvoj velkých svalových skupin je mnoho – chůze, skákání, běh, lezení, házení míčem, hry s míčem a podobně. Tyhle základy hrubé motoriky by mělo předškolní dítě mít osvojeny.

Dítě před nástupem do školy by mělo zvládnout manipulaci s předměty – třídění, sestavování, skládání rozebírání. Ve školce mají děti osvojenou práci i s papírem, různé vystřihování, lepení, skládání, vytrhávání.

Hezká a zábavná práce bývá s přírodninami – kousky kůry, sláma, rozlouskané ořechy, vylisované květiny nebo třeba makovice. Zde se dá uplatnit mnoho tvůrčí práce, nápadů i inspirace na procvičování jemné motoriky.

Smyslové vnímání a rozvoj řeči

Pro všeobecný rozvoj smyslového vnímání musí být zapojeno i tělo. Na konkrétní představivosti s reálným světem se rozvíjí mluvená řeč, myšlení, fantazie. Nejlépe však si pamatujeme zrakové

informace. Náměty a hry na procvičování smyslového vnímání, cvičení postřehu, citu pro tvar, barvu, sluchových a zrakových schopností má v zásobě každý z nás.

K nejrozšířenějším aktivitám patří básničky, říkadla, veršovánky, hádanky a písničky. Aby se uplatnily všechny smyslové možnosti, nestačí, aby děti jen pasivně poslouchaly, ale měly by se učit je z paměti říkat, recitovat i zpívat. Nevadí, že intonačně to není čistě, ale důležité je aktivně děti zapojit. S tím souvisí sluch, pohyb, rytmizace textu, zároveň se rozšiřuje slovní zásoba a jazykový cit.

Aby se rozvíjela řeč, musí být prostředí pro dítě dostatečně podnětné s kvalitním přísunem informací. Dbáme na obohacování slovní zásoby, vyjadřovací schopnosti, správnou výslovnost, artikulaci, osvojování si pojmů a poznatků. Tak se projeví i celková kultura mluveného projevu.

Stalo se klasikou, že dítě u zápisu má zarecitovat básničku nebo zazpívat písničku. Je dobrou strategií poradit dítěti před zápisem, jakou říkanku, básničku či písničku má předvést. Zamezí se tak rozpakům a případnému dlouhému přemýšlení, kdy se dítě nemůže rozhodnout pro konkrétní písničku a říkanku. Může totiž znejistět natolik, že nepředvede vůbec nic. Někdy je příčinou i psychický blok. V tomto případě je nutné dítě povzbudit, že se nic neděje a dodat mu odvalu.

Početní základy a představy

Předškolní dítě by mělo pochopit daný námět a úkol, vnímat slovní pokyny, umět porovnávat množství předmětů. Pojmy méně a více, přidávání a ubírání, to je základ a příprava pro složitější termíny, které se ve škole budou používat – plus, minus a rovná se.

Dítě by mělo rozlišovat základní geometrické tvary – čtverec, obdélník, kruh a trojúhelník, ale i tvary prostorové – kvádr, krychle, jehlan a koule. Nemusí je nutně umět dobře pojmenovat, jde o rozlišení jednoho od druhého.

Kreslení a grafomotorika

Kresbou dítě vyjádří svoje pocity, nálady, vztah lidem, k okolnímu světu. V oblasti grafomotoriky, tedy přípravy na psaní, procvičujeme s dětmi kruh (šneka nebo vineme klubíčko), jde o uvolnění zápěstí, zkusíme na obě strany, podobný je ovál (švestka – nácvik písmen a, o), obloučky, osmičky, čáry, rovné čáry, vlnky, smyčky, vlny ve vodě, kopečky kličky a podobně. Zde mohou posloužit různé hry v časopisech, obtahování, dokreslování nebo přímo příručky na rozvoj grafomotoriky.

Naučit se správnému držení tužky je dost důležité. Musí to být držení pohodlné, uvolněné, ne křečovitě, aby dítě získalo správný návyk, který bude trvalý. Držení tužky by se dítě mělo učit pomocí napodobení. „Podívej se, jak ji držím já (jak drží tužku sestra, bráška).“ Důležitý je také sklon tužky. Pokud dítě sedí správně, tužka by měla směřovat někam za rameno. Tlak na tužku by

měl být přiměřený. Předškolák by neměl křečovitě na tužku tlačit a „rýt do papíru“. Můžeme to vyzkoušet tím, že při psaní chceme dítěti z ruky tužku nebo pastelku vytáhnout. Pokud to nejde, tak na tužku příliš tlačí. Předvedeme dítěti, jak píšeme my, uvolněně a lehce s minimálním tlakem na tužku a papír. Nyní si vyměníme role, dítě se snaží nám z ruky tužku vytáhnout. Měla by jít zcela lehce.

Hlavně žádné silné emoce

Není dobré litovat dítě, že mu škola vezme dosavadní klidné dětství, bezstarostnost a nastane plno povinností. „A jak to zvládne, není ještě tak samostatný.“ Takový postoj není vhodný, může v dítěti vyvolat nejistotu a strach z něčeho nepoznaného. Stejně nevhodné je dítě školou strašit: „Jen počkej, ve škole tě naučí poslouchat, tam se s tebou nikdo párat nebude. A budeš se muset učit, až budeš mourovatý.“ Rodiče by měli k nástupu dítěte do školy přistupovat věcně a dát mu najevo, že ze školy nemusí mít obavy. Povzbudit jej slovy: „Když se budeš učit, snažit se, tak bude všechno v pořádku. A žádný učený z nebe nespádl. Když to zvládli jiní, tak to zvládneš taky.“ Ráda bych citovala prof. MUDr. PhDr. Miloše Sováka, DrSc., zakladatele moderní české logopedické školy: „A shledáte-li u dítěte nějaké nedostatky v jeho vývoji, nepropadejte panice, ale optimisticky důvěřujte v moc výchovy a přírody. Tyto obě mocnosti dovedou napravit a upravit víc a lépe, než bychom si mysleli, jen je třeba v tom nepřekážet a nekazit přirozenou cestu vývoje.“